

POSTANOWIENIE

27 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 27 lutego 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J.J.

z udziałem K.G.

o zezwolenie na wydanie paszportu i dowodu osobistego,

na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w Rybniku

postanowieniem z 21 stycznia 2026 r., II Cz 401/25,

o przekazanie do sądu równorzędnego,

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu.**

[M.O.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 21 stycznia 2026 r. Sąd Okręgowy w Rybniku w sprawie z wniosku J.J. z udziałem K.G. o zezwolenie na wydanie paszportu i dowodu osobistego, na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Rejonowego w Rybniku z 27 marca 2025 r. postanowił zwrócić się do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu Sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

W uzasadnieniu wskazano, sędzia referent złożyła wniosek o wyłączenie jej od rozpoznania sprawy z uwagi na to, że J.J. skierował przeciwko niej powództwa. Ponadto, wobec wszystkich sędziów orzekających w Wydziale II Cywilnym Odwoławczym Sądu Okręgowego w Rybniku ma się toczyć szereg spraw z

powództwa J.J. Jednocześnie wnioskodawca miał skierować pozwy również przeciwko innym sędziom orzekającym w Sądzie Okręgowym w Rybniku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Przepis ten wprowadza wyjątek od konstytucyjnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy według kryteriów określonych w ustawie i z tej przyczyny powinien być on interpretowany ściśle (postanowienie SN z 31 maja 2023 r., III CO 260/23).

Przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. powinno mieć miejsce w sytuacji, gdy rozpoznanie sprawy w danym sądzie, bez względu na to przez którego sędziego, godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości. Chodzi zatem, co do zasady, o tego rodzaju okoliczności, które są powiązane z danym sądem w znaczeniu ustrojowym (instytucjonalnym), a nie z konkretnym sędzią (postanowienie SN z 31 maja 2023 r., III CO 260/23). Wiąże się to z założeniem postrzegania sądu jako bezstronnego (zgodnie z paremią *„justice must not only be done, it must also be seen to be done”* - sprawiedliwość musi być nie tylko wykonywana, ale musi być również widziana, że jest wykonywana, zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 26 października 1984 r. w sprawie De Cubber przeciwko Belgii, ECLI:CE:ECHR:1984: 1026JUD000918680, § 26; postanowienie SN z 16 maja 2023 r., III CO 329/23).

Z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w Rybniku z 21 stycznia 2026 r. nie wynikają okoliczności, które uzasadniałyby przekazanie sprawy do innego sądu równorzędnego.

Po pierwsze, w Sądzie Okręgowym w Rybniku orzekają sędziowie, wobec których J.J. nie wytoczył powództw, a zatem nie dotyczą ich okoliczności, które potencjalnie mogłyby wpłynąć na odbieranie sądu jako pozbawionego waloru

bezstronności. Już z tej przyczyny wniosek o przekazanie sprawy nie zasługiwał na uwzględnienie.

Po drugie, przewidziana w art. 44¹ § 1 k.p.c. podstawa do wystąpienia do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi ze względu na dobro wymiaru sprawiedliwości nie zastępuje innych, znanych procesowych instrumentów, przy wykorzystaniu których można osiągnąć gwarancję, że sprawa zostanie rozpoznana przez bezstronny sąd. Takim instrumentem procesowym od lat jest właśnie instytucja wyłączenia sędziego (postanowienie SN z 14 lipca 2021 r., IV CO 119/21). Sąd wnioskujący nie przedstawił argumentów na rzecz stanowiska, że wskazana wyżej instytucja jest w niniejszej sprawie niewystarczającym narzędziem do tego, aby sprawa została rozpoznana przez bezstronny sąd.

Co więcej, przyjmuje się, że nie jest podstawą do odebrania sprawy właściwemu sądowi sytuacja spodziewanego zaistnienia przyczyny wyłączenia sędziego, nawet gdyby zaszła w stosunku do wszystkich sędziów wydziału (postanowienie SN z 29 stycznia 2024 r., III CO 1078/23). Jeśli ostatecznie doszłoby jednak do wyłączenia od rozpoznania sprawy wszystkich sędziów orzekających w Sądzie wnioskującym, wówczas podstawą prawną wniosku o wyznaczenie innego sądu równorzędnego byłby art. 44 a nie art. 44¹ k.p.c.

Nie można tracić z pola widzenia również tego, iż rozszerzająca wykładnia art. 44¹ § 1 k.p.c. mogłaby w praktyce prowadzić do sytuacji, w której strona postępowania poprzez swoje działania, takie jak np. właśnie wytaczanie powództw przeciwko sędziom orzekającym w sądzie, w którym toczy się postępowanie z jej udziałem, wykorzystywałaby instrument procesowy przewidziany w tym przepisie do swoistego „wybierania” składu sądu bądź do zmiany sądu właściwego, a w sytuacjach skrajnych nawet do wyłączenia możliwości osądzenia sprawy przez jakiegokolwiek sędziego w jakimkolwiek sądzie, a zatem podejmowała próby paraliżu wymiaru sprawiedliwości.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[SOP]